

گزارش

وضعیت «پلنگ تندوره» تثبیت نشده است

آخرین وضعیت پلنگ تندوره تشریح شد. جلسه کمیته علمی مشورتی بیماری‌های حیات وحش سازمان حفاظت محیط زیست برای بررسی اقدامات درمانی آخرین وضعیت پلنگ ماده تندوره با حضور جمعی از استان و متخصصان دامپزشکی کشور دامپزشکان گروه بیماری‌های حیات وحش سازمان در معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی، برگزار شد. پلنگ ماده تندوره در محدوده دره چهل میر پارک ملی تندوره در استان خراسان رضوی، چهارم دی ماه امسال به علت رفتار غیر طبیعی، توسط محیط‌بانان منطقه زنده‌گیری شده بود.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان حفاظت محیط زیست، مجید خرازیان مقدم مدیر کل دفتر حیات وحش و تنوع زیستی سازمان محیط زیست در این رابطه گفت: در این جلسه ابتدا گزارش اقدامات درمانی و تشخیصی و نیز آخرین وضعیت پلنگ تندوره توسط پزشکان معالج حیوان تیم معالج حیوان گزارش شده‌اند. تیم معالج حیوان در روزهای اخیر، نسبت به علائم بالینی و رفتاری حیوان در زمان آغاز اقدامات درمانی، پیشرفت قابل توجهی را نشان داده‌اگرچه هنوز وضعیت حیوان تثبیت نشده است. سپس نتایج اقدامات تشخیصی انجام شده از جمله آزمایشات مربوط به بیماری‌های ویروسی و انگل‌های خونی، نتایج تصویربرداری و روند درمانی پلنگ مورد بحث بررسی قرار گرفت.

وی ادامه داد: در ادامه جلسه، ضمن قدر دانی و تایید اقدامات درمانی و تشخیصی صورت گرفته توسط اساتید دانشکده دامپزشکی فردوسی مشهد و اقدامات اداره کل حفاظت محیط زیست خراسان رضوی، بنظر به عدم تثبیت کامل وضعیت حیوان، بر ادامه مراحل درمانی و انجام آزمایشات تکمیلی شامل آزمایشات ماکروبی، بیوشیمیایی و تصویربرداری MRI از مغز به دلیل احتمال ضایعات سیستم عصبی مرکزی و تایید یاد برخی بیماری‌های ویروسی از جمله دستپنیر تاکید شد. همچنین در خواست شد از آزمایشات فوق با نظارت تیم معالج حیوان و همکاری اداره کل حفاظت محیط زیست خراسان رضوی انجام و نتایج در اسرع وقت برای بررسی به کمیته علمی مشورتی

بیماری‌های حیات وحش سازمان گزارش شود. البته در نظر گرفتن وضعیت پلنگ مذکور و به منظور پیشگیری از اختلالات مزاحم ناشی از حمل و نقل و نیز حضور مستقیم در تیم معالج بعد از آزمایشات تکمیلی و تثبیت وضعیت حیوان، برای ادامه دوره باز توانی تا بهبودی کامل حیوان تصمیم لازم گرفته شد. بر نامه اقدام ملی سماندهی وضعیت زیست محیطی استان‌های ساحلی شمال کشور تدوین می‌شود. نشست هم‌اندیشی اساتید و وضعیت زیست محیطی مصب‌ها استان‌های ساحلی شمالی (کشور) با حضور داور همکار مدیر کل دفتر زیست‌بوم‌های دریایی، کارشناسان محیط زیست دریایی، نمایندگان وزارت نیرو، وزارت بهداشت، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت صنعت، معدن و تجارت در دست‌انگیز محیط زیست برگزار شد. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان حفاظت محیط زیست، مدیر کل دفتر زیست‌بوم‌های دریایی سازمان حفاظت محیط زیست با بیان اینکه مصب‌ها نظر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی دارای اهمیت بسیار زیاد هستند و می‌توانند تصویر کننده وضعیت زیست‌محیطی حوضه‌های آبریز باشند از تدوین برنامه اقدام ملی سماندهی واحیا و وضعیت زیست محیطی مصب‌ها (استان‌های ساحلی شمال کشور) خبر داد و گفت: با تدوین و اجرای یک برنامه منسجم با همکاری کلیه دستگاه‌های اجرایی، نظارتی و حاکمیتی ذیربط، ساماندهی کوریر لوت را در محیط مصب‌ها (استان‌های ساحلی شمال کشور) انجام می‌شود. میر شکار افزود: تجربیات کارشناسان می‌تواند به هم‌افزایی در تدوین برنامه اقدام ملی سماندهی وضعیت زیست محیطی مصب‌ها استان‌های ساحلی تبدیل شود.

هم‌افزایی بین تمامی ذی‌نفعان برای تدوین و اجرایی کردن این امر برای احیای مصب‌ها را ضروری دانست. وی ادامه داد: مصب‌ها با وجود اهمیت بسیار زیادی که در حوزه‌های مختلف از جمله گردشگری، شیلاتی، زیست محیطی، بهداشتی دارند، متأسفانه از نظر کیفی از وضعیت مناسبی برخوردار نبوده و دچار چالش‌های بسیاری از جمله کاهش جریان آب به دلیل مصارف نامتناسب آب در حوضه آبریز، مهار رودخانه‌ها از طریق احداث سد‌ها، برداشت غیراصولی شن و ماسه، تخلیه فاضلاب‌های شهری، صنعتی و کشاورزی، احداث سامانه‌ای غیر مینیمم و غیر استاندارد، رهاسازی گونه‌های غیر بومی در رودخانه‌ها، رسوب گذاری در حاشیه رودخانه‌ها، تغییر مسیر رودخانه در مصب در برخی از پروژه‌های عمرانی، تخلیه نخاله‌های ساختمانی و زباله‌های شهری و روستایی در مسیر رودخانه آلودگی ناشی از واحدهای معدنی (شن و ماسه) آلودگی ناشی از واحدهای خدماتی (اعم از کارواش‌های شویی‌ها و رستوران‌ها و...) هستند. مدیر کل دفتر زیست‌بوم‌های دریایی تصریح کرد: با توجه به تأثیر گذار بودن برنامه‌های استانی و نقش کلیدی دستگاه‌های اجرایی استانی در تدوین برنامه‌های کلان ملی و همچنین اهمیت اسب شناسی وضعیت و وضعیت موجود ساختار مدیریتی حاکم بر این اگوسیستم‌های با ارزش که غالباً متناثر از برنامه‌های توسعه و فعالیت‌های استانی در بخش‌های مختلف معدنی، صنعتی، کشاورزی، خدمات، شهری و روستایی هستند، نسبت به برگزاری جلسه تخصصی در قالب کار گروه مخاطرات زیست محیطی در استان‌های گیلان، مازندران و گلستان اقدام شده است. با جمع‌بندی دیدگاه‌ها، تجارب، نگرانی‌ها، نقاط ضعف و تهدیدهای مرتبط، همچنین لحاظ نمودن نقاط قوت و فرصت‌های پدید استان‌های شمالی ضرورت شکل‌گیری یک برنامه اقدام ملی با هم‌افزایی کلیه دستگاه‌های اجرایی با هدف پشتیبانی از برنامه‌ها و مصوبات استانی بیش از پیش مشخص شده است. وی افزود: جهت بهبود وضعیت مصب‌ها شناسایی و لحاظ نمودن کلیه ذی‌نفعان از جمله در نظر گرفتن نقش جوامع محلی، باید برنامه‌ریزی دقیق و منسجمی صورت گیرد. برنامه‌ریزی‌های مدنظر باید از کلیه پروژه‌ها، برنامه‌ها، مصوبات و رویکردهای استانی حمایت نموده و این موضوع در جهت‌گیری‌های بودجه‌ریزی کشور و به عنوان چارچوب‌های شاخص‌های عملکردی دستگاه‌های اجرایی مدنظر قرار گیرد.

کشفیات

یاد‌های فهیمی با نامگذاری عنکبوت انحصاری ایرانی به نام او زنده می‌ماند

ثبت جهانی عنکبوت بومی انحصاری لوت

از آنجایی که سانحه پرواز آسمان تهران-یاسوج یکی از ترازیک‌ترین اتفاقات حیات وحش ایران در چند سال اخیر بود، ما یکی از شاخص‌ترین گونه‌ها را هم به یاد دوست قهیدمان، زنده‌یاد هادی فهیمی که در پروژه تحقیقاتی لوت حضور داشت، فهیمی نامگذاری کردیم. از نحوه زیست این گونه هنوز اطلاعات دقیقی در دسترس نیست اما بر اساس اطلاعات موجود این نم‌اش با عشق به طبیعت و بیش از همه تعهد نسبت به حفاظت از حیات وحش گره خورده است. در بهار سال ۱۳۹۶، هادی فهیمی به همراه جمعی از محققان شناخته شده، عازم یک سفر تحقیقاتی ۱۰ روزه به بیابان لوت شد. هدف از این سفر شناسایی گونه‌های جانوری و گیاهی و مهم‌تر از آن کشف معمای حیات در سرزیمینی به ظاهر خشک و بی‌آب و علف بود که عنوان تنها اثر طبیعی ملی ثبت شده ایران در یونسکو را هم به خود اختصاص داده است. کارشناسان معتقدند که در بخش داخلی بیابان لوت، شرایط به شکلی است که هیچ گیاهی یافت نمی‌شود. اما ماجراجویان و محققانی که به لوت سفر کرده‌اند، تنوع جانوری خارق‌العاده‌ای را در آن رصد کرده‌اند که این تنوع شامل بیشتر در لوت هستند و معتمد که حتی رویاهای صحرایی می‌شود. اکنون پس از گذشت یک سال از سفر کارشناسان و بیابان لوت، علیرضا زمانی نویسنده نخستین کتاب راهنمای میدانی عنکبوتیان در خاورمیانه، اولین گزارش از عنکبوت‌های کوریر لوت را در ژورنال علمی Acta Arachnologica منتشر کرده و در این مقاله یکی از گونه‌های جدید را *Oecobius fahimii* نامگذاری کرده است.

اهمیت این کشف جدید

در ظرف سال‌های اخیر، عنکبوت‌های ایران با دقت بیشتری مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته‌اند به طوری که تعداد عنکبوت‌هایی که در ایران شناسایی شده، از ۱۴۱ گونه در سال ۲۰۰۱ میلادی به بیش از ۷۰۰ گونه در سال ۲۰۱۸ رسیده است. تعداد عنکبوت‌های قلمروهای ایران سرزمین هنوز به درستی مورد مطالعه قرار نگرفته‌اند. کوهستان‌های پیرت و دورافتاده و محدوده‌های بیابانی وسیع از جمله شاخص‌ترین مناطقی هستند که هنوز مطالعات جامعی روی آنها صورت نگرفته است.

علیرضا زمانی، کارشناس ارشد بیوسیتما تیک جانوری از دانشگاه تهران در این باره به «عتماد» می‌گوید: «خوشبختانه من این تجربه به مثبت را داشتم که در پروژه لوت که در اصل یک سفر تحقیقاتی بین‌المللی بود، حضور داشتم باشم. در این سفر که در حدفاصل روزهای ۱۰ الی ۱۹ نوامبر سال ۲۰۱۶ انجام شد، فرصتی مهیا شد که فون عنکبوت‌های این منطقه را مورد بررسی و مطالعه قرار دهیم. بیابان لوت داشت که در هیچ جنسی از خانواده عنکبوت‌های زمین نمی‌توانستیم آن را قرار دهیم. بنابراین این به‌طور مشخص هم از نظر جغرافیایی در استان‌های کرمان و سیستان و بلوچستان واقع شده است. ما در تحقیقات خود ۱۷ گونه متعلق به ۱۲ خانواده از عنکبوت‌ها را شناسایی کردیم که از بین آنها سه گونه جدید برای علم کشف شد، که یکی از آنها با اسم علمی *Oecobius fahimii* توسط من و همکارم، پوری ماروسیک (*Yuri M. Marusik*) از موسسه تحقیقاتی مسائل بیولوژیکی شالمگان روسیه (*Institute for Biological Problems of the North RAS, Russia*) به صورت کاملاً علمی شناسایی و ثبت جهانی شد.

وی درباره اهمیت این کشف جدید می‌گوید: «از میان گونه‌های جدیدی که در لوت شناسایی کردیم، یک جنس و ۳ گونه جدید برای دنیا علم و ۳ گونه گزارش جدید هم برای ایران ثبت شدند. اما

اهمیت دارد که در حال حاضر با کشف این عنکبوت یک جنس جدید برای دنیای علم توصیف شده است. این جنس و گونه، بومی انحصاری کوریر مرکزی لوت است و برخلاف خویشاوندان خود از زیر خانواده *Gnaphosinae* که در زیرنیش‌های خود یکسری برآمدگی‌هایی به شکل دندان‌دندان دارند و همچنین روی نیش‌های شان هم یکسری دندان‌های خاصی وجود دارد که از آنها برای خرد کردن بدن طعمه‌شان استفاده می‌کنند، اما در این گونه کشف شده جدید نه‌تنها آن برآمدگی‌ها و اسلادجودندان و صاف‌ت‌ها بلکه حتی دندان‌ها هم تحلیل رفته‌اند و به صورت تنها چند لکه خیلی ریز روی نیش‌ها باقی مانده‌اند.»

زمانی همچنین می‌افزاید: «یکی از تئوری‌های پیشنهادی ما در توجیه این تحلیل رفتگی این است که عنکبوت مذکور در لوت و یک محیط بسیار گرم زیست می‌کند. همان‌طور که می‌دانید، حشرات در محیط‌های گرم اسکلت خارجی شان ضخیم شده که میزان هدررفت آب را کاهش دهند، بنابراین بدن حشرات طعمه به اندازه‌های ضخیم است که این عنکبوت‌ها اگر نخواهد هم نمی‌تواند آنها را نیش بزند. از بدن‌شان تغذیه می‌کند. فرض ما این است که این گونه طی میلیون‌ها سال که احتمالاً در لوت زندگی کرده، به تدریج از یکسری گونه‌هایی که بدن نرم‌تر دارند، روی آورده. این طعمه‌ها می‌توانند به عنوان مثال

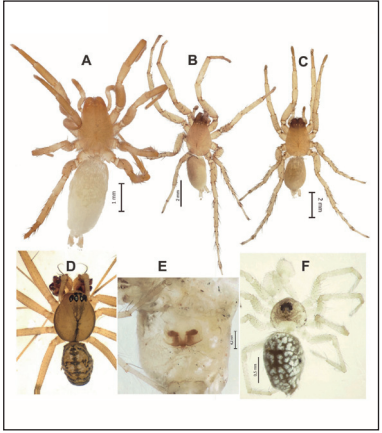
علیرضا زمانی، کارشناس ارشد بیوسیتما تیک جانوری از دانشگاه تهران: «خوشبختانه من این تجربه مثبت را داشتم که در پروژه لوت که در اصل یک سفر تحقیقاتی بین‌المللی بود، حضور داشتم باشم. در این سفر که در حدفاصل روزهای ۱۰ الی ۱۹ نوامبر سال ۲۰۱۶ انجام شد، فرصتی مهیا شد که فون عنکبوت‌های این منطقه را مورد بررسی و مطالعه قرار دهیم. بیابان لوت یک حوزه نیمه محصور خیلی بزرگ است که وسعت آن را حدود ۸۰ هزار کیلومتر مربع تخمین زده‌اند و به‌طور مشخص هم از نظر جغرافیایی در استان‌های کرمان و سیستان و بلوچستان واقع شده است.»

لارو سوسک‌ها باشند، یا حتی شب‌پره‌هایی باشند که طسی توفان به هر دلیل آسیب می‌بینند و دیگر توانایی پرواز ندارند. ارزیابی ما این است که این گونه از حشرات نرم‌تر تغذیه می‌کند و به همین دلیل است که از نظر ظاهری با خویشاوندان نزدیکش تفاوت‌هایی دارد. این گونه در کل یکی از گونه‌های خاص است که خیلی جالب با محیط اطراف که از نظر اقلیمی شرایط سختی است، خود را سازگار کرده است.»

هادی فهیمی، عمری کوتاه اما پر بار

زنده‌یاد محمد هادی فهیمی هنرایی، از سال ۱۳۷۹ فعالیت حرفه‌ای خود را آغاز کرد. عضویت در هیات مدیره خنده‌شناسان پارس و کانسون پژوهش و حفاظت از طبیعت پایدار محیط‌بان (سمن‌های محیط‌زیستی) از جمله نخستین گام‌های استوار وی در عرصه حفاظت از حیات وحش ایران بود. فهیمی بعدها با سمت پژوهشگر و محقق حیات وحش در طرح مشترک سازمان حفاظت محیط‌زیست و برنامه توسعه سازمان ملل (UNDP) دعوت به

منابع طبیعی

بیش از ۵۰ درصد شمشادزارهای کشور دچار آفات و بیماری

کامران پورمقدم، رییس شورای عالی جنگل با اشاره به اینکه بیش از ۵۰ درصد رویشگاه‌های شمشاد شمال کشور دچار آفات و بیماری قارچی است، گفت: قطع درختان شمشاد برای مقابله با آفات فقط به عنوان یک پیشنهاد مطرح شده و هنوز هیچ مجوزی برای این کار صادر نشده است.

بیش از ۴۰ هزار هکتار از رویشگاه‌های شمشاد دچار آفات و بیماری قارچی است

وی با بیان اینکه زیستگاه شمشادزارها در مناطق شمالی کشور است و به صورت سراسری از استان گیلان تا استان گلستان برانکده شده است، تصریح کرد: بر اساس آمار معاونت جنگل سازمان جنگل‌ها، مساحت رویشگاه‌های شمشاد در کشور ۷۲ هزار هکتار است که متأسفانه از این مقدار بیش از ۴۰ هزار هکتار آن درگیر آفات و بیماری قارچی است. رییس شورای عالی جنگل ادامه داد: علاوه بر بیماری قارچی بلایت شمشاد، آفتی به اسم آفت «شب‌پره» نیز شمشادزارها را درگیر کرده است و این دو هم‌زمان در شمشادزارهای شمال کشور فعالیت می‌کنند. پورمقدم با اشاره به اینکه موسسه گیاه پزشکی تاکنون با روش‌های گوناگونی با بیماری‌ها و آفات شمشادزارها مقابله کرده است، گفت: از جمله این روش‌ها می‌توان به استفاده از تله‌های فرمونی، تله‌های نوری و محلول‌های باکتری برای کنترل آفات اشاره کرد.

وی با تاکید بر اینکه کنترل این آفات و بیماری‌ها بسیار دشوار است، تصریح کرد: آفت شب‌پره چندین نسل دارد و مقابله با آن باید دقیقاً بر اساس سیکل تولید مثل آفت باشد، همچنین رویشگاه‌های شمشاد در برخی نقاط جنگلی قابل دسترسی نیست و این موضوع کار مبارزه را سخت‌تر می‌کند. علاوه بر اینها قارچ بلایت شمشاد می‌تواند تا سال‌ها در خاک زنده بماند و هنگامی که شرایط محیطی اعم از رطوبت و دما مناسب شد، دوباره شروع به فعالیت و سطح وسیعی از شمشادزارها را درگیر خود کند.

پورمقدم افزود: آفات بلایت شمشاد فقط مختص شمشادزارهای کشور ما نیست و برخی کشورهای اروپایی و آسیای شرقی نیز این مشکل را دارند اما واقعیت این است که این کشورها هم نتوانسته‌اند این مشکل را به طور کامل رفع کنند و همچنان مشغول مبارزه با آن هستند.

قطع درختان شمشاد فقط در حد یک پیشنهاد است

رییس شورای عالی جنگل در پاسخ به این پرسش که آیا برای مقابله با این بیماری درختان شمشاد قطع ممنوع‌القطع است. از این رو ملاحظات خاص خود را دارد. برخی کارشناسانی که در عرصه رویشگاه‌های شمشاد حضور دارند معتقدند که ممکن است به دلیل خشک شدن بخشی از رویشگاه‌ها اثر فعالیت آفات و قارچ‌ها، آفت‌سوزی‌های گسترده‌ای در صورت فراهم بودن شرایط در این نقاط رخ دهد. به همین دلیل یکی از پیشنهادات این کارشناسان قطع و خروج تنه‌های درختان خشک شده است.

هیچ مجوزی برای قطع درختان شمشاد صادر نشده است

پورمقدم با تاکید بر اینکه این روش فقط به عنوان یک پیشنهاد مطرح شده و هنوز هیچ مجوزی در این باره صادر نشده است، اظهار کرد: شورای عالی جنگل هنوز تصمیمی درباره قطع درختان شمشاد نگرفته است و این روش مبارزه در دست مطالعه است. به‌طور قطع شورای عالی جنگل برای آغاز هر گونه روش مبارزه با آفات و بیماری‌ها، شرایط اکولوژیکی، اقتصادی و اجتماعی را در نظر می‌گیرد.

علت بروز بیماری‌ها و آفات در شمشادزارها

وی در ادامه درباره علت بروز بیماری‌های قارچی و آفات در شمشادزارها گفت: یکی از عوامل اصلی بروز این بیماری‌ها بی‌نظمی‌های اقلیمی در رویشگاه‌های جنگلی به ویژه جنگل‌های شمال کشور است. متأسفانه در سال‌های اخیر در جنگل‌های هیرکانی شاهد تغییر میزان بارش، نوع و پراکنش آن بوده‌ایم حتی اگر در این جنگل‌ها میزان بارش برف کاهش پیدا کند تأثیرات منفی برجاسی می‌گذارد چرا که برف از عوامل کنترل‌کننده آفات و بیماری‌ها است. رییس شورای عالی جنگل با بیان اینکه یکی دیگر از عوامل بروز بیماری‌ها در رویشگاه‌های شمشاد شرایط اکولوژیکی است، تصریح کرد: ساختار مناسب اکوسیستم جنگل می‌تواند کنترل‌کننده آفات و امراض باشد. اگر تعادل در رویشگاه‌های جنگلی به هم بخورد شرایط برای گسترش آفات مهیا می‌شود. پورمقدم در پایان گفت: به همین دلیل طرح تنفس جنگل در شمال کشور به اجرا درآمد تا اکوسیستم‌های شمال کشور بتوانند تقویت شوند و با کاهش عوامل تهدید و تخریب، جنگل‌های شمال بازپروزی یابند. ایستا